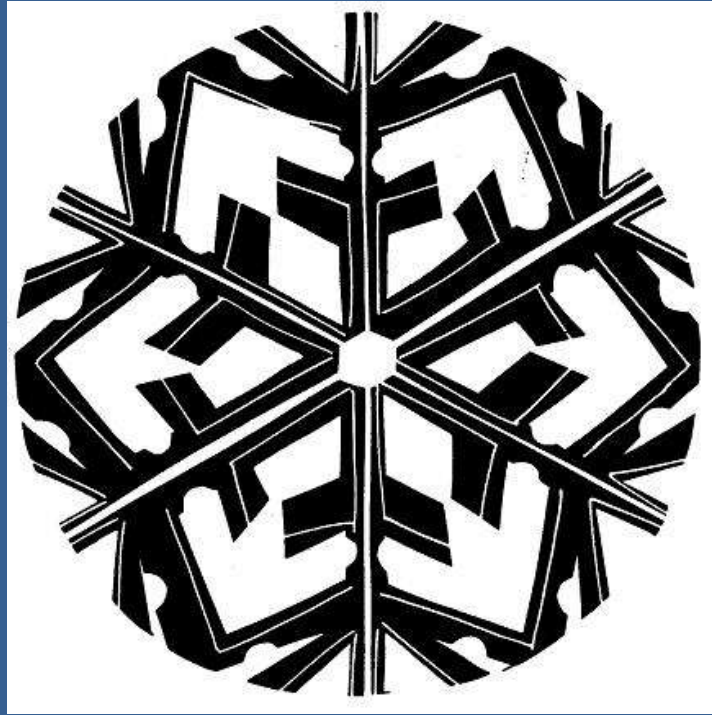

Lectura esblaimada d'Espriu pels volts de **Nadal**

Rorate coeli

[...] com el núvols es rompen, benignes
damunt els sembrats, i renoven
aliances de Déu amb el poble [...] ¹
Les cançons d'Ariadna

A manera de cant de la Sibil·la

Uns tristos mots qui sap si portaran
vestigis d'alegria a la tristesa:
[...]

Et vas parant, vell dolor.
I la rialla ja dalla
el blat bojal. Faramalla,

¹ D'una lectura ravatada de LES CANÇONS D'ARIADNA durant l'Advent de 2013, quan acaba l'Any Espriu. (Fragments)

olis d'adéu: antigalla.

A l'ull obert la claror
s'ha congelat en grisalla.

Clapes de sol. Requinçalla
de falsos plors, foc de palla.
[...]

Dansa grotesca de la mort.

«De totes les meravelles
la més gran és l'home», diu
un antic.

Us avenu
a sofrir focs morts d'estrelles,
mal arbrats desdenys de riu
camí d'enlloc. Ja no viu,
solcat pel ferro de relles
de l'oblit, aquell dolor
d'estimar-vos.

[...]

Després de fer cendrada

Afegida antífona de la “O”

Avui no convindria
deixar, si pots, l'esglai de cada dia,
la brillantor de l'or del mancament,
l'ordit de mort als volts del pensament?

[...]

Tal vegada per a aquest Nadal

Kalenda

[...] Volaven imperials
ales d'àguila damunt
l'hivern. Solitud. Arriben,
a roques hostils de ls anys,
bronzes i mures, naufragi.

[...]

Escil·la

L'establia, de vora el portal...

Aleshores sentia cada hivern la bona olor
humida de la molsa estesa sota l'ombra
galzeran i bruc, arbres d'un petit món
glaçat per sempre, immòbil ben endintre
dels pous.

[...]

En aquest Nadal, Iliçó d'un vell profeta. Jr 6:14.

Formes subtils de fang:
la noia i el nascut, el vell, el mul, el bou,
les ales que, rabent,
t'alcen, no-res, en vol al teu ponent. [...]

Tal vegada per a aquest Nadal

I l'etern retorn dels mags

Tres que van sempre plegats,
mirant estrelles del cel,
per camins de vent i sorra.

El blanc a vegades cau
de la gropa del camell,
perquè el cor se li adormia
en un somni volander.

El ros és gros i festós,
golut de mel com un ós.

El negre se'ns va migrar,
fora del temps i l'espai, [...]

Els tres reis d'orient.

Personatges de cartó, d'una vella comèdia infantil

LES FIGURETES DE PESSEBRE²

Per encàrrec de la nostra mare, l'Erasme Caballé havia construït la capsa i l'havia polida amb capes i capes de vernís. L'Erasme, d'una escrupolosa consciència d'artesà, no planyia en la feina ni el material ni l'esforç. Els meus germans i jo ens havíem entretingut mirant com s'afanyava amb la monyeca sobre la fusta, amunt i avall, amunt i avall, sense parar, i ens esgarrifava, com si ens vingués de nou, la mutilació de l'índex de la ma dreta, que un estri li havia arranat quan era aprenent.

-Em penso que a la fi l'he acabada -va constatar l'Erasme, satisfet. I subratllava amb esbufecs de fatiga de conspicu barba la seva probitat de menestral. [...]

La capsa enllestida, la nostra mare ens va revelar que serviria per desar-hi les figuretes del pessebre: aviram i porcs a campejar, conills de bosc, una munió de bens i de pastors, alguns terrassans, el pescador, la filadora, els reis i l'àngel, els animals i la família de la cova. Les persones anaven guarnides a l'antiga manera hebraica, o gairebé, perquè la nostra mare rebutjava per a elles la pintoresca roba que els pagesos d'Alfaranja potser havien dut en un nebulós preterit.

-Les jueves són més boniques -s'equivocava la nostra mare-. I vesteixen amb més propietat.

L'argument era de pes, i nosaltres, que ens hi havíem avingut, inventàvem per a cada una de les figuretes una història, un tarannà i un nom. Les distingíem amb precisió i mai no ens oblidàvem de com les havíem batejades. Mentre durava la temporada del pessebre, de la Puríssima a la Candelera, les bellugàvem sense descans i les traslladàvem d'un lloc a l'altre, a través de llargues distàncies. Els involuntaris trescadors verificaven la condícia i la cria d'aquell prodigi d'infant i procuraven de distreure els pares, obligats a quedar-se quiets a la cova.

Assabentaven l'espòs, perquè després del part la marededeueta no estava gens d'humor, que un be s'havia estimbat, que la pota d'un camell s'havia romput, que els reis havien avançat uns quants passos. El patriarca, d'una retirada a l'Erasme i del mateix ofici, els escoltava amb atenció, mentre la vara li floria. Un peix informe sempre penjava de la canya del pescador. La immòbil filadora enrotllava l'aturada flaca. Marejada de la miraculosa cursa, amb deler de la posta, l'estrella davallava a frec de l'estable, i els reis galopaven per atrapar-la.

- El meu és el negre -hi guanyava, en espavilar-se a triar el primer, en Segimon, que era el germà de més empenta.

- El meu, el blanc -accedia, agafat per sorpresa, en Cebrià, el més gran i el més badoc de nosaltres.

- El meu, el ros -em conformava jo, que en adverses circumstàncies representava a repèl el meu paper de pasta d'agnus.

Trontollàvem l'arquitectura del pessebre, sorgida de la inventiva de la nostra mare i de la traçada col·laboració de l'Erasme Caballé. La Ignasieta ens explicava que sovint era amargada per les queixes de les malmeses figuretes, mentre esperaven amb aquella paciència el remei de la goma.

-Per a elles, com el bàlsam del papa Innocent -assegurava la Ignasieta.

[...]

Mentrestant, nosaltres maltractàvem sense pietat les figuretes. Escollíem cada any les propiciatòries víctimes sense culpa, que suportaven uns turments esborronadors. Eren llançades des dels cims de les muntanyes de suro, per provar la duresa dels cossos, o submergides dintre l'aigua de l'estany, que era aigua de debò, fins que el fang s'estovava, o cremades, després de sumaríssims processos de bruixeria, a fogueres d'encenalls amb serradures. Com a desgreu, organitzàvem per a elles enterraments vistosos, amb gori-gori i parades militars, a càrrec de rengles i rengles de soldats de plom. La destrossa augmentava d'un any a l'altre, i la nostra mare se n'alarmava.

- A cada fira són més cares, i el papa no roba els diners -ens alligonava amb una tàctica dolcesa la nostra mare.

Per un instant ens avergonyia acarant-nos amb la suau equitat del blasme, davant el qual la Ignasieta expressava i reprimia alhora, amb l'esguard, una alambinada reticència. Totes les figuretes havien de sofrir, però, fractures de closques i de testes, de braços i de cames, socarrimades o banys excessius. Els impropis -un terme del vocabulari de la Ignasieta- afectaven el llaurador amo de rella i dos bous junyits i s'acarnissaven en els reis, les peces més fràgils de la col·lecció. En recordàvem dinasties i dinasties i alabàvem les excel·lències dels desapareguts. I cada any la nostra mare i l'Erasme muntaven la baluerna del pessebre, que era un renunci d'estiu en ple desembre a ciutat, al pis, amb els plàtans del carrer, sense fulles, ran dels nostres balcons. La molsa, el bruc i el galzeran ens mantenien la il·lusió de l'estiu, que l'engany de gelabor de la farina no aconseguia d'esborrar. [...]

Antoni Serramona

us desitja un Bon Nadal i bona entrada a l'any 2014 agradós i sorprenent.

² Prosa de Salvador Espriu -fragment-, dins 'Les ombres'. (Prosa narrativa. Edició del centenari. La butxaca. B. 2013)